

Els reptes actuals del fet urbà i de la cooperació entre les ciutats mediterrànies: l'acollida de refugiats en la tradició històrica dels consolats de mar

12 de juny de 2017, Palau Centelles, Barcelona

Durant aproximadament sis-cents anys (darreries del segle XII – inicis del segle XVIII) en l'àmbit català i de la Corona d'Aragó en general, els mercaders i homes de mar, la monarquia i el municipi barceloní procediren a designar i proveir regularment uns personatges denominats com a cònsols de catalans i més coneguts avui en dia com a cònsols ultramarins en un centenar d'indrets al llarg i ample de la geografia mediterrània i, en molt menor mesura, atlàntica.

Els cònsols adquireixen a partir del segle XIII el caràcter d'oficials públics en ser bàsicament els monarques i/o la ciutat de Barcelona els encarregats del seu proveïment. Aquells exerciran un ampli ventall de funcions i competències, depenent de les circumstàncies del lloc i el moment i dels seus recursos materials, humans i polítics, o la relació amb les autoritats i poblacions locals, però també de la seva terra d'origen (Barcelona i el rei, bàsicament). En general, són jutges en les causes civils que enfronten els catalans i altres súbdits del rei d'Aragó en un territori estranger, tot i que la progressiva expansió de la Corona d'Aragó comportarà la presència d'aquells cònsols en territoris controlats pel mateix rei, com en el cas de Sardenya i Sicília. Més enllà d'aquelles funcions judicials els cònsols acostumaran a exercir un paper de protector dels interessos dels seus connacionals –però també de controlador d'aquells– i d'intermediari amb les autoritats locals.

L'experiència barcelonina no va ser ni molt menys exclusiva. De fet, la institució consular té el seu origen en les pràctiques institucionals de diverses comunitats itàliques a la Mediterrània oriental arran de les Creuades, principalment. Moltes altres nacions –per fer servir la terminologia medieval–, ciutats o senyories procediren a fer nomenaments similars, fent de la institució del consolat ultramarí o de nacions un dels models institucionals més comuns i internacionalitzats en l'àmbit medieval i posterior, constituint un dels pilars fundacionals del sistema diplomàtic modern. En rivalitat, però també sovint en col·laboració entre ells, els consolats són un exemple i una contribució institucional clau en la integració política i econòmica mediterrània, exercint un paper de pont i transmissor cultural en un sentit molt ampli. Sovint sota el control directe o el patrocini de governs municipals o ciutats-repúbliques aquests consolats ens remeten a una època on les ciutats van jugar un paper polític i econòmic clau, no poques vegades de la mateixa importància o superior a la dels governs estatals o senyoriaus. Els centres urbans constituïen els nodes d'una xarxa política, econòmica i cultural panmediterrània d'intercanvis de la qual les diverses xarxes consulars en feien part com a un subsistema.

L'experiència consular entesa com a xarxa d'intercanvis posa de relleu el paper que les ciutats i les regions poden jugar en l'àrea mediterrània en matèries de col·laboració i desenvolupament. Consolats i nacions ja van servir en el passat de ponts d'intercanvi i col·laboració entre pobles, fins i tot en problemàtiques actuals com les gestions dels allaus de refugiats, tot i que en escales i magnituds diferents. Reflexionar a l'entorn d'aquestes experiències i les translacions contemporànies poden contribuir a estrènyer encara més la comunicació i integració entre ens polítics mediterranis i les gents d'aquest mar comú i fer-lo encara més un Mare Nostrum, un veritable pont i factor d'integració.

PROGRAMA PROVISIONAL

- 10.00 – 10.15h **Paraules de benvinguda**
Senén Florensa, president executiu, Institut Europeu de la Mediterrània, IEMed
Eugeni Forradellas, president, Associació Consell de Cent
Representant Ajuntament de Barcelona
- 10.15 – 11.45h **Ciutats, consolats ultramarins i consolats de mar en la història de la Mediterrània**
L'objectiu d'aquesta sessió serà reflexionar a l'entorn de les experiències urbanes de suport institucional i jurídic als ciutadans en la seva projecció internacional, al llarg dels segles, presentant la figura dels consolats ultramarins i similars, però també en l'actualitat, amb les diferents experiències contemporànies.
Antoni Riera, Institut d'Estudis Catalans
Aquilino Iglesia, Universitat de Barcelona
- 11.45 – 12.00h Pausa cafè
- 12.00 – 12.30h **Conferència-debat**
Modera:
Eugeni Forradellas, president, Associació Consell de Cent
La urbanització a la Mediterrània, a càrrec de:
Joan Clos, Director executiu, ONU-Habitat; ex alcalde de Barcelona (1997-2006)
- 12.30 – 14.00h **Història i present del drama dels refugiats. Un repte per la cooperació entre ciutats en la tradició mediterrània dels consolats de mar**
L'objectiu d'aquesta sessió, focalitzant-se en el drama dels refugiats, serà analitzar les diverses experiències urbanes de creació de xarxes polítiques, econòmiques, socials i culturals en el passat i en l'actualitat.
Roser Salicrú, CSIC
 Representant institució municipal barcelonina

* *Activitat sense traducció simultània*